

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ННІ «Інститут геології»

Кафедра *Геології родовищ корисних копалин*

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора інституту

з навчальної роботи *В. Сидорчук*

«___» _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Earth's evolution (Еволюція Землі)

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

Е - Природничі науки, математика та статистика
Е4 - Науки про Землю
Магістр
Геологія
Обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3.0
Мова викладання, навчання та оцінювання	англійська
Форма заключного контролю	залік

Викладач(и): *Віталій СИДОРЧУК*, кандидат геологічних наук, асистент кафедри геології родовищ корисних копалин

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

© Віталій СИДОРЧУК, 2025 рік

КИЇВ – 2025

Розробник(и): Віталій СИДОРЧУК, кандидат геологічних наук, асистент кафедри геології родовищ корисних копалин

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри геології родовищ корисних копалин

_____ (Володимир МИХАЙЛОВ)

Протокол № «1» від «08» 08 2025 р.

Схвалено науково-методичною комісією ННІ «Інститут Геології»

Протокол від «29» 08 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Всеволод ДЕМИДОВ).

Мета дисципліни – ознайомити пошукувачів із загальними положеннями та поняттями про Землю як цілісну систему, яка складається з різних компонентів – літосфери, ядра, мантії, гідросфери та атмосфери. Ці взаємопов'язані компоненти є інтегрованою системою з точки зору планетарної еволюції Землі в часі та просторі.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. знання теоретичних основ загальної та регіональної геології
2. вміння аналізувати сучасні уявлення про еволюцію Землі в часі та просторі

Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна вміщує комплекс основних сучасних положень стосовно походження, розвитку та будови Всесвіту, Сонячної системи та Землі. В процесі навчання студенти мають можливість ознайомитися з найбільш відомими теоріями та гіпотезами формування Ранньої Землі та її внутрішньої будови. Особливу увагу присвячено диференціації речовини (атмосфери, океанів та континентів) у різні періоди еволюції Землі та її вплив на формування різних типів родовищ корисних копалин. У даній дисципліні також широко обговорюються результати вивчення геологічної історії планети за допомогою абсолютного і відносного методів датування комплексів гірських порід та окремих мінералів. Студенти мають змогу аналізувати Землю як єдину систему та самостійно досліджувати найважливіші проблеми її будови та розвитку.

Завдання (навчальні цілі) – висвітлити такі питання:

- а) уявлення про Землю як унікальну планету Сонячної системи;
- б) сучасні уявлення про еволюцію Ранньої Землі;
- в) особливості Гадейського періоду еволюції Землі;
- г) типові характеристики архейських кратонів на прикладі Українського щита;
- д) формування суперконтинентів у протерозойський період еволюції Землі та пов'язані з ним події;
- е) сучасний тип тектоніки плит як тектонічний режим, характерний для фанерозойського часу еволюції Землі.

Результати навчання:

<i>Результат навчання</i> (1. знати; 2. вміння)		<i>Форма/Методи</i> <i>викладання і навчання</i>	<i>Форма/Методи</i> <i>оцінювання</i>	<i>Відсоток у</i> <i>підсумковій</i> <i>оцінці з</i> <i>дисципліни</i>
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Сучасні уявлення про еволюцію Землі в часі та просторі</i>	<i>лекція</i>	<i>Семінар</i>	<i>до 10%</i>
1.2	<i>Сучасні уявлення про Землю в Сонячній системі та Всесвіті</i>	<i>лекція</i>	<i>Семінар</i>	<i>до 10%</i>
1.3	<i>Сучасні уявлення про класифікацію метеоритів і склад Ранньої Землі, модель ударного формування системи Земля-Місяць.</i>	<i>лекція</i>	<i>Семінар</i>	<i>до 10%</i>
1.4	<i>Сучасні уявлення про Землю Гадею – формування ядра Землі, земні магматичні океани, рання земна кора</i>	<i>лекція</i>	<i>Семінар</i>	<i>до 10%</i>
1.5	<i>Сучасні уявлення про архейську Землю – кратони, зеленокам'яні пояси, коматіїти, та примітивна атмосфера</i>	<i>лекція</i>	<i>Семінар</i>	<i>до 10%</i>
1.6	<i>Сучасні уявлення про Землю в протерозої</i>	<i>лекція</i>	<i>Семінар</i>	<i>до 10%</i>

	– суперконтинентальні цикли, оксигенація атмосфери.			
1.7	Сучасні уявлення про Землю в фанерозої – сучасна тектоніка плит, події масового вимирання	лекція	Семинар	до 10%
2.1	Аналіз загальних тенденцій та особливостей еволюції Землі в часі та просторі	семінарське заняття	Семинар	до 10%
2.2	Аналіз геологічної статті, опублікованої в актуальних періодичних виданнях англійською мовою, з подальшою підготовкою короткого резюме;	семінарське заняття	Семинар	до 10%
2.3	Підготовка презентації про фундаментальні принципи геології з використанням комп'ютерних технологій та набуття вміння говорити перед аудиторією англійською мовою.	семінарське заняття	Семинар	до 10%

Структура курсу: лекційні заняття, семінарські заняття, самостійна робота пошукувачів.

Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни										
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	
ПРН1. Аналізувати розвиток та будову геологічних систем, особливості будови, поширення та формування родовищ корисних копалин.					+	+	+	+	+	+	
ПРН7. Знати сучасні методи дослідження геологічного середовища і мінеральної сировини, вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.	+	+	+	+				+	+	+	

Схема формування оцінки:

Форми оцінювання пошукувачів

1. Семестрове оцінювання:

- 1) Контрольна робота за темами 1-4 – 10 балів (рубіжна оцінка 6 балів)
- 2) Контрольна робота за темами 5-7 – 10 балів (рубіжна оцінка 6 балів)
- 3) Оцінка за роботу на семінарських заняттях – 60 балів (рубіжна оцінка 38 балів)

2. Підсумкове оцінювання у формі заліку: максимальна оцінка 20 балів, рубіжна оцінка 12 балів. Під час заліку пошукувач надає відомості про Землю як унікальну планету Сонячної системи та сучасні уявлення еволюції Ранньої Землі; демонструє знання про еволюцію Землі в геологічному часі, моделі тектоніки плит та рух суперконтинентів. **Підсумкове оцінювання у формі заліку не є обов'язковим, за відмови від участі у даній формі оцінювання пошукувач не отримає відповідні бали до підсумкової оцінки.**

Результати навчальної діяльності пошукувачів оцінюються за 100 бальною шкалою.

Залік виставляється за результатами роботи пошукувача впродовж усього семестру, як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру.

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) чи/або залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

Пошукувач не допускається до підсумкового оцінювання у формі заліку, якщо під час семестру набрав менше 40 балів.

Організація оцінювання: Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою та передбачає: підготовку та презентацію доповідей на семінарських заняттях та проведення 2 письмових модульних контрольних робіт. Підсумкове оцінювання проводиться у формі письмового заліку.

Шкала відповідності

Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
<i>Розділ 1. Формування Землі як планетної системи</i>				
1	Вступ Тема 1. Земля як планетна система, що розвивається.	2	2	8
2	Тема 2. Земля у Всесвіті	2	2	8
3	Тема 3. Сонячна система та походження Землі	2	2	8
4	Тема 4. Рання Земля і Місяць	2	2	6
	<i>Контрольна робота 1</i>			2
<i>Розділ 2. Еволюція Землі в геологічному часі</i>				
5	Тема 5. Земля у Гадеї. Магма океану та рання кора	2	2	10
6	Тема 6. Земля у Археї. Зеленокам'яні пояси та кратони	2	2	8
7	Тема 7. Земля у протерозої та фанерозої. Суперконтиненти в історії Землі та сучасні моделі тектоніки плит.	2	2	8
	<i>Контрольна робота 2</i>			2
	Total	14	14	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 14 год.

Семінарські заняття – 14 год.

Консультації – 2 год.

Самостійна робота – 60 год.

Теми для самостійного навчання:

1. The Universe evolution in time – stages and their characteristics.
2. Classification of meteorites – chondrites, achondrites, iron meteorites and stony irons.
3. Models and mechanisms of the Earth's core formation.
4. Prebiotic chemistry and the emergence of life on the Earth.
5. Ancient Archean life – molecular fossils, stromatolites.
6. Major Proterozoic meteoritic impacts.
7. Mass extinction events in Phanerozoic

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

- 1) Archean crustal evolution. // Edited by Condie K.C. et al. in: Developments in Precambrian geology, V. 11 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 1994. – 528 p.
- 2) Best M.G. Igneous and metamorphic petrology. – Malden, USA: Blackwell Science Ltd. – 2003, 2nd ed. – 729 p.
- 3) Boggs S.Jr. Petrology of sedimentary rocks. – Cambridge, UK: Cambridge University Press. – 2009, 2nd ed. – 600 p.
- 4) Condie K.C. Plate tectonics and crustal evolution. – Oxford: Butterworth -Heinemann. – 2003, 4th ed. – 282 p.
- 5) Condie K.C. Earth as an evolving planetary system. – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2005. – 447 p.
- 6) Earth's oldest rocks. // Van Kranendonk M.J.R. et al. in: Developments in Precambrian geology, V. 15 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2007. – 1307 p.
- 7) Proterozoic crustal evolution. // Edited by Windley B.F. et al. in: Developments in Precambrian geology, V. 10 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 1992. – 537 p.
- 8) Rogers J. J.W., Santosh M. Continents and supercontinents. – New York, USA: Oxford University Press. – 2004 – 289 p.
- 9) Rollinson H. Early Earth systems: a geochemical approach. – Malden, USA: Blackwell Publishing Ltd. – 2003. – 285 p.
- 10) Taylor S.R., McLennan S.M. Planetary crusts: their composition, origin and evolution. – Cambridge, UK: Cambridge University Press. – 2009. – 378 p.
- 11) The Precambrian Earth: tempos and events. // Edited by Naqvi S.M. et al. in: Developments in Precambrian geology, V. 12 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2004. – 941 p.
- 12) Wilson M. Igneous petrogenesis. – Dordrecht, The Netherlands: Springer – 2007, 8 ed. – 466 p.

Додаткові:

- 13) Allegre C.J. Isotope geology. – Cambridge: Cambridge University Press – 2008. – 512 p.
- 14) Biogeochemistry // Edited by Schlesinger W.H. et al. in: Treatise on Geochemistry. V. 8 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2003. – 682 p.
- 15) Bucher K., Grapes R. Petrogenesis of metamorphic rocks. – Berlin: Springer-Verlag – 2011. – p. 428.
- 16) Evolution of the Earth. // Edited by Stefenson D. et al. in: Treatise on Geophysics. V. 9 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2003. – 320 p.
- 17) Faure G. Principles and applications of geochemistry: A comprehensive textbook for geology students (2nd edition) – Prentice Hall. Publ. – 1998. – 600 p.
- 18) Fountain D.M., Arculus R., Kay R.W. Continental lower crust. – Amsterdam: Elsevier – 1992. – 486 p.
- 19) Ganguly J. Thermodynamics in earth and planetary sciences. – Berlin: Springer-Verlag – 2008. – p. 501.
- 20) Gill R. Igneous rocks and processes. A Practical Guide. – Oxford: Blackwell Publishing. –

2010. – 428 p.
- 21) Hoef J. Stable isotope geochemistry. – Berlin: Springer-Verlag. – 2009. – 285 p.
  - 22) The oceans and marine geochemistry// Edited by Elderfield H. et al. in: Treatise on Geochemistry. V. 6. – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2003. – 625 p.
  - 23) The Crust // Edited by Rudnick R.L. et al. in: Treatise on Geochemistry. V. 3 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2003. – 659 p.
  - 24) The Mantle and Core. // Edited by Carlson W.R. et al. in: Treatise on Geochemistry. V. 2 – Amsterdam: Elsevier Academic Press – 2007. – 568 p.